



*Andrej Gerenc̃er*

**Organizacija in delovanje občinskih oblastnih struktur  
v osamosvojitveni vojni**

*Avtor prispevka je bil v prelomnem obdobju predsednik občinske skupščine Murska Sobota, občine, ki je mejila na Avstrijo in Madžarsko, z osamosvojitvijo Slovenije pa še na Hrvaško. Zato avtor v uvodu predstavlja občino in njeno vpetost v mednarodno sodelovanje. Osrednji del prispevka je namenjen političnim aktivnostim v osamosvojitveni vojni in videnju vojnih dogajanj z vidika enega najodgovornejših ljudi v občini. Kljub temu da ni bil vojak, je v vojnem času in dogodkih imel veliko opravkov z vojaki. Glede na značaj vojne in dolžnost, ki jo je opravljal, je bil v stiku z vojaki obeh strani. Vpet je bil tudi v vodenje tako oblastnih struktur kot civilne zaščite. Bil pa tudi sopotnik odločanja ali realizacije političnih in vojaških odločitev ter odločitev v milici. Pravi, da smo imeli srečo, ker v občini ni bilo veliko človeških žrtev in ker je mesto ostalo nepoškodovano.*

### **Občina Murska Sobota**

Prekmurje leži v severovzhodnem delu Slovenije oziroma na skrajnem delu bivše Jugoslavije, med Avstrijo in Madžarsko. Tu se je zaradi trdoživosti in kljub tisočletnemu potujčevanju in raznarodovanju ohranil slovenski narod. Po prvi svetovni vojni je bila s Saintgermainsko in Trianonsko pogodbo določena trajna meja med Slovenci, Avstrijci in Madžari. Večina Slovencev se je združila z matičnim narodom, vendar pa je zunaj meja, v Porabju in v radgonskem kotu, ostalo še veliko Slovencev.

Tisočletna osamelost na obrobju ogrske države, zapostavljenost med obema svetovnima vojnama, nacistična okupacija med drugo svetovno vojno in izogibanje prometnih poti in kapitala temu območju, so onemogočili, da bi se ta del Slovenije hitreje razvijal. Šele v treh desetletjih po drugi svetovni vojni so se z izjemnimi naporimi odpravile težave tukajšnjih ljudi in sledil je pospešen razvoj pokrajine. Kljub hitremu razvoju Prekmurja, ki je zaradi zgodovinskih danosti zaostajal za ostalimi deli Slovenije, smo ostali še vedno manj razvito območje (Sever, 1980).

Ne glede na te okoliščine smo sprejeli gospodarski in družbeni program in zgradili tovarne z več tisoč zaposlenimi. Zgrajene pa so bile tudi tovarne na slemenih in v dolinah Goričkega. Delovne organizacije in občani smo s krajevnim samoprispevkom združili sredstva za skupne cilje in zgradili novo bolnišnico, šole, vrtce, zdravstvene ambulante, posodobili številne ceste in zgradili vodovode. To je bil najlepši prispevek k skupnim hotenjem po lepši prihodnosti. Zato so nas dogodki v juniju 1991 pretresli, hkrati

pa opogumili, da uresničimo željo po osamosvojitvi.

Občina Murska Sobota je bila glede na obmejno lego vrsto let aktivna soustvarjalka slovenske zunanje politike. Naša aktivnost v mednarodnem sodelovanju je bila cenjena v Republiki Sloveniji, saj so naši predstavniki sodelovali v številnih republiških organih, kjer se je odločalo o aktivnostih slovenske zunanje politike, bili pa so tudi člani mednarodnih delegacij.

Naše sodelovanje na tem področju se je razširilo v letih, ko so mnogi Prekmurci odhajali na začasno delo v tujino, predvsem v ZR Nemčijo in Avstrijo. Napotitev delavcev v tujino je potekala preko zavoda za zaposlovanje. Pomembno nalogo pri tem, da delavci ne bi izgubili stika z domovino, je prevzel občinski sindikat, ki se je povezal s sindikati v tovarnah, kjer so delali, ali pa z tamkajšnjimi regijskimi sindikati. Z namenom, da bi se delavci tudi v prostem času družili, so bila ustanovljena številna kulturna društva, Občina Murska Sobota pa je bila pokrovitelj društva Lastovka v Ingolstadt. V tovarni Audi v Ingolstadt je namreč v tistih letih delalo blizu 1000 Prekmurcev.

### **Mednarodno sodelovanje občine**

Sodelovanje Občine Murska Sobota s partnerskim mestom Ingolstadt in prijateljskimi mesti Monošter, Radkersburg, Feldbach in Jenersdorf je imelo v času osamosvojitvene vojne poseben pomen. Pomagalo nam je, da smo med vojno lahko rešili mnoge probleme, ki so se pojavili zaradi zaprtja mostov na Muri, ko smo bili odrezani od ostalih delov Slovenije. Tako smo s pomočjo partnerskih mest uvozili nekatere nujno potrebne izdelke in surovine za prehrabno industrijo, pa tudi razno blago za trgovino.

Kljub temu da je bilo med osamosvojitveno vojno težko in nevarno priti v Prekmurje, sta me kot predsednika skupščine občine (SO) Murska Sobota obiskala Jože Hirnők, predsednik Zveze Slovencev na Madžarskem, in Valter Schneweis, predstavnik partnerskega mesta Ingolstadt. Zanimalo ju je, kakšno pomoč potrebujemo, in povedala sta, da so nam pripravljene pomagati z vsem, kar potrebujemo. Dogovorili smo se, da nam bodo pomagali z nekaterimi artikli, na Madžarskem pa bodo organizirali krvodajalsko akcijo.

Opravil sem tudi več telefonski pogovorov z okrajnim glavarjem Radkersburga, ki je želel biti podrobno informiran o vsem, kar se je dogajalo pri nas. Od njega smo tudi izvedeli, da je predviden letalski napad na Slovenijo, ki pa ga na srečo ni bilo.

Naše sodelovanje s pobrateno Občino Paraćin v Srbiji, ki je bilo zgledno vse do leta 1988, je v mesecih pred osamosvojitvijo povsem zamrlo. Našega zadnjega srečanja, ki je bilo jeseni 1989 ob njihovem občinskem prazniku, sva se udeležila predsednik skupščine in predsednik izvršnega sveta (IS). Že takrat se je čutilo, da v Jugoslaviji prihaja do razhajanj.

## Politične aktivnosti

Politično delovanje za uveljavitev samostojnosti se je v občini začelo že pred 26. junijem 1991. Prvi tak dogodek je bilo srečanje prebivalcev obmejnih občin Murska Sobota, Körmend in Feldbach na tromeji 27. maja 1990. Organizatorji tega srečanja so bili župani teh treh občin. Srečanja so se poleg mnogih prebivalcev ob meji udeležili tudi dr. Rupel, zunanji minister Madžarske dr. Jeszenszky in državna sekretarka z avstrijskega zunanjega ministrstva. Prebivalci treh dežel so prišli na tromejo brez potnih listin, kar je bilo za nekatere, predvsem z Madžarske, velik dogodek. Prireditev je bila deležna velike medijske pozornosti, kot o zanimivosti pa je o tem poročala celo televizija iz Švice. Ob tej priložnosti smo odkrili obeležje z napisi v treh jezikih, ki še danes spominja na ta dogodek, v svet pa poslali sporočilo, da v tem delu Evrope želimo živeti v miru in sodelovanju.



*Srečanje prebivalcev obmejnih občin Murske Sobote, Körmenda in Feldbacha na tromeji 27. maja 1990 (Foto: Silva Eöry)*

Drugi dogodek se je zgodil 18. marca 1990 na Trdkovi, ko smo skupaj s Slovenci iz Porabja protestirali proti uvedbi vojaške kontrole v petkilometerskem obmejnem pasu, saj je ta povzročila med prebivalci obmejnih krajev veliko nezadovoljstva. Ukrep je bil kmalu preklican. Zborovanje je pokazalo, da želimo prebivalci ob meji živeti svobodno in v sožitju.

## Osamosvojitvena vojna v Občini Murska Sobota

Tudi v soboški občini smo pripravili slovesnost ob sprejetju odločitve o neodvisnosti in samostojnosti. Tako kot slovesnosti v Ljubljani se je tudi te kljub dežju udeležilo veliko prebivalcev naše občine. V predsedstvu občine smo skupno s predstavniki vseh političnih strank pripravili zapis o občini, ki je zajel sestavo občinske skupščine in njenih organov z datumom 26. junij 1991, z imeni njenih predstavnikov, velikost in število prebivalcev. Zapis smo vložili v steklenico in jo zapečatili. Po zborovanju smo v spomin na ta dogodek posadili lipo kot simbol slovenstva, pod njene korenine pa položili navedeno steklenico. Tako bodo morda naši zanamci čez mnoga leta našli ta zgodovinski zapis o dogodkih, ko je nastajala samostojna Slovenija.



*Slovesnost ob sprejetju odločitve o neodvisnosti in samostojnosti 26. junija 1991 v parku v Murski Soboti (Foto: Silva Eöry)*



Že isto noč, posebej pa zjutraj naslednjega dne, so začeli v mesto prihajali kamioni JLA z okrepitevami za vojašnico, kar nam je dalo slutiti, da jugoslovanska vojska ne bo mirno gledala na našo osamosvojitve. Naslednje dni so se zvrstili številni dogodki, ki so zahtevali od nas večje aktivnosti. Tako je bila 27. junija dopoldne seja slovensko-madžarske narodnostne komisije. Poleg članov iz obeh obmejnih pokrajin se je seje udeležil tudi Gyula Magyar, predsednik županijskega sveta iz Sombotela, ki se je vračal iz Ljubljane, kjer se je udeležil državne slovesnosti kot edini predstavnik Madžarske. Med sejo so me obvestili, da je jugoslovanska vojska začela bojne aktivnosti in da je potrebno goste z Madžarske nemudoma pospremiti domov, ker je obstajala nevarnost, da bo vojska zasedla mednarodni mejni prehod na Hodošu. Čeprav nihče ni mogel verjeti, da bo do tega prišlo, smo goste z nekaj težavami varno pospremili do meje, preden so se začele aktivnosti JLA za zavzetje tega mednarodnega mejnega prehoda.

Zaradi razmer, ki so nastale, smo preselili Občinski štab Civilne zaščite (OŠCZ) na novo lokacijo in začeli izvajati naloge v skladu z obrambnim načrtom. Predsedstvo skupščine in izvršni svet sta delovala v skladu z načrtom delovanja v izrednih razmerah. Seje zborov skupščine nismo sklicevali, saj bi zaradi nastalih razmer težko zagotovili sklepčnost delegatov, ki jih je bilo 129. Člani predsedstva SO in IS so na osnovi informacij ocenili nastale razmere in sprejeli sklepe o nadaljnjih aktivnostih, predvsem o zagotovitvi koordinacije dela med vsemi strukturami nosilcev obrambnih priprav. Predsedstvi SO in IS sta delovali ves čas vojne v polni sestavi, posamezniki so bili vključeni v konkretne aktivnosti, ki so bile prilagojene nastalim razmeram.

Zaradi zaprtja mostov na Muri je bila vzpostavljena povezava z ostalimi deli Slovenije preko kroškega broda. S to povezavo smo se oskrbovali z različnimi artikli in zdravili, ki jih je primanjkovalo. Meja z Avstrijo je bila »na tiho« odprta, kar je bilo dogovorjeno s slovensko vlado in veleposlaništvom Republike Avstrije. Preko prehodov z Avstrijo smo uvažali potrebne surovine in polproizvode za našo industrijo, tovarna Mura pa izvažala svoje proizvode za kupce v Evropi. Poseben problem je predstavljal prevoz študentov iz Ljubljane. Na prošnjo staršev je IS skupaj s slovensko vlado organiziral prevoz iz Ljubljane do Celovca in nato naprej do Prekmurja. Predsednik IS, ki je bil prve dni vojne na Svetovnem slovenskem kongresu v Ljubljani, se je uspel vrniti (Gerenčer, 2014c). Prinesel je diplomatsko pošto od našega sekretarja dr. Rupla<sup>117</sup> za dr. Jeszenskega, ministra za zunanje zadeve Madžarske. Za prenos pomembne pošte je bil organiziran poseben prevoz, predal pa jo je upokojeni veleposlanik Rudi Čačinovič.

Drugi dan vojne me je poklical predsednik Občine Varaždin Adamič in izrazil željo, da bi se srečala ob Muri v bližini Murskega Središča. Tega predloga nisem sprejel z obrazložitvijo, da je pri nas vojna in da moram biti kot odgovorna oseba stalno prisoten v občini. Naslednji dan se je predsednik iz Varaždina nenadoma pojavil na sedežu naše občine.

---

117 Ta je v prvi vladi Republike Slovenije od 16. maja 1990 opravljal dolžnost predsednika Republiškega komiteja za mednarodno sodelovanje, kasneje preimenovanega v zunanje ministrstvo.

Želel je, da bi mu prodali določeno količino orožja za potrebe njihove občine. Njegovo prošnjo sem zavrnil z obrazložitvijo, da nimamo orožja za prodajo, ker ga primanjkuje tudi nam, s tem pa se niti ne želimo ukvarjati. Svetoval sem mu, da se naj o teh vprašanih pogovori s svojim obrambnim ministrom, ta pa z našim sekretarjem za ljudsko obrambo Janezom Janšo. Predsednik Občine Varaždin je nejevoljen odšel in z njim se pozneje nismo nikoli več srečali.

Predsednika SO in IS sva sodelovala na številnih razgovorih, tudi s predstavniki TO o njenih aktivnosti. Sodelovanje je pripomoglo k temu, da so bile nastale razmere zadovoljivo rešene.

TO je vojašnico obkolila hitro, o čemer govorimo v poročilu upravnega organa. Obkolitev je naletela na velik odmev med prebivalstvom, še posebej, ker je prihajalo do preleta letal in helikopterja ter raketiranja okolice vojašnice. Na srečo nihče od naših pripadnikov ni bil poškodovan, poškodovanih je bilo le nekaj streh na hišah v bližini vojašnice. Med raketiranjem sta bila hudo ranjena vojaka JLA, od katerih je eden pozneje v bolnišnici umrl. Ranjene vojake sem v bolnici obiskal 29. junija.



*Letalski napad na Mursko Soboto 28. junija 1991 (Video arhiv: RTV SLO)*



V tem času se je pojavilo vprašanje, kaj se bo zgodilo, če bo prišlo do večjega napada JLA na Slovenijo in bodo sosednje države zaprle meje. Dobil sem nalogo, da se o tem pogovorim s predstavniki madžarske vojske in jih zaprosim, naj meje ne zaprejo. Pogovor je bil organiziran s pomočjo Ernesta Eöryja, predsednika naših gasilcev, v gasilskem domu v Zalaegerszegu<sup>118</sup>. Polkovnik Gabor Gyo, poveljnik madžarskih obmejnih enot na tem območju, nam je zagotovil, da meje ne bodo zaprli, čeprav, kot je povedal, se na Madžarskem zavedajo moči jugoslovanske vojske.

### **Srečanja s poveljujočim častnikom JLA**

V občini smo se zavedali, da nam zaradi nastalih razmer preti nevarnost iz vojašnice v Murski Soboti. Po informacijah, ki smo jih dobili, je imela JLA usmerjene minomete na nekatere pomembne objekte v mestu<sup>119</sup>. Med prebivalstvom so take informacije vzbujale veliko zaskrbljenost, mnogi so pričakovali dogovor z JLA o nenapadanju. Toda take pogovore je republiško vodstvo predstavnikom občine prepovedalo. Zaradi tega smo se v naših pripravah osredotočili na naloge, povezane z reševanjem ljudi in imetja, če bi prišlo do napada JLA na Mursko Soboto.

Zanimiv je bil dogodek, ki je bil posledica takih razmišljanj. V telefonskem pogovoru je namreč prišlo do nesporazuma med članico IS in poveljnikom TO, da se naj opravi pogovor s poveljujočim častnikom v vojašnici. Dogovorjeno je bilo, da se predsednik SO sreča s polkovnikom Popadičem, čeprav tega nisem zahteval, pa tudi poveljujoči častnik ne. Pogovor, ki je potekal v pasu med vojašnico in podjetjem Komunala, se je začel ob 20. uri 2. julija, razen mene pa so se ga udeležili še predsednik IS in predstavnika Rdečega križa in TO. Izmenjali smo le nekaj pogledov na nastale razmere, vendar do dogovora ni prišlo. Polkovnik Popadič je zahteval, da jim vrnemo elektriko, telefonsko povezavo in vodo. Seznanili smo ga s tem, da imamo informacije, da je vojska namestila minomete, s katerimi bi lahko povzročila veliko škodo na objektih v mestu in ogrozila življenja prebivalcev Murske Sobote in okolice. Opozorili smo ga, da je to nesprejemljivo in neupravičeno, pa tudi sovražno. Poleg tega smo ga spomnili, da smo v preteklih letih z JLA dobro sodelovali in da ni prav, da na ta način ogrožajo mesto. Njegov odgovor je bil, da tega vojska ne bo storila, če ne bo napadena. Dejal je: »Jaz sem vojak in imam nalogo, da z vsemi sredstvi branim vojašnico«. Naslednji dan je polkovnik Popadič zaprosil za pogovor z mano kot predsednikom SO. Sestanka z njim se je udeležila zgoraj navedena skupina. Polkovnik je na tem razgovoru zahteval, naj občina razižče uboj kapetana Stojanovića v mejni karavli na Kuzmi. Povedali smo mu, da to ni v naši pristojnosti in da bomo pisno zahtevo, ki nam jo je predal, posredovali TO.

118 Posebnega poročila o tem ni. Ernest Eöry, ustna izjava avtorju.

119 Po meni dostopnih informacijah pošta in banka, vodovodni stolp, lendavsko blokovsko naselje, avtobusna postaja in sedež TO.

## **Priprave za napad na vojašnico**

Zaradi nevarnosti, ki je grozila mestu, smo menili, da mora TO v naslednjih dneh odgovorno izvajati aktivnosti, upoštevajoč vse okoliščine, ki so se spreminjale iz dneva v dan.

2. julija me je poklical poveljnik TO Mihalič in zahteval, da v roku pol ure izpraznimo Kopališko naselje, ker bodo napadli vojašnico. S to zahtevo se zaradi morebitnih posledic nismo strinjali, kar smo mu tudi jasno povedali. Po posvetu v štabu CZ smo se odločili, da sprožimo alarm za zračni napad, prebivalci so se umaknili v zaklonišča, štab pa se je pripravil za nadaljnje aktivnosti, če bi prišlo do spopada. Do tega na srečo ni prišlo, saj je poveljnik TO, ki je poznal naše odklonilno stališče do napada, zahteval pisno povelje od nadrejenega poveljstva. Ker tega ni dobil, napada ni izvedel.

Ne glede na ocene tega dogodka, ki se pojavljajo, menimo, da smo ravnali tako, kot je bilo v tistem trenutku potrebno, tako da ni bilo nepotrebnih žrtev, pa tudi mesto je ostalo nepoškodovano. Nekateri so tak razplet kritizirali, saj so menili, da bi soboška vojašnica morala pasti. Občani pa tudi predstavniki posvetne in cerkvene oblasti so menili, da smo ravnali pravilno. Tudi danes mislimo tako.

Po sklenitvi premirja in pred odhodom iz Murske Sobote je polkovnik Popadić prišel na občino in se zahvalil, da smo ravnali korektno in preudarno, da ni prišlo do nepotrebnih žrtev in škode.

Če danes pomislimo na našo vojno in vojne, ki so sledile na Hrvaškem, v Bosni in Hercegovini in na Kosovu, lahko ugotovimo, da so bile nepotrebne, saj bi se lahko narodi Jugoslavije razšli miroljubno in civilizirano.

## **Ostale občinske obrambne strukture v osamosvojitveni vojni**

V okviru svojih pristojnosti je upravni organ za obrambne zadeve<sup>120</sup> (UO) sodeloval s predsedstvom SO, izvršnim svetom SO, ObmŠTO Murska Sobota in drugimi organi občine, prav tako pa s krajevnimi skupnostmi in organi ter enotami za zaščito in reševanje (Gerenčer, 2014c).

## **Priprave in izvajanje mobilizacije**

Glede na razvoj dogodkov v Jugoslaviji, predvsem pa v Sloveniji, so naše priprave na morebiten napad JLA potekale že nekaj mesecev pred junijem 1991 (Gerenčer, 2014b). Priprave na mobilizacijo vojaških obveznikov in pripadnikov drugih struktur so se izvajale na podlagi ukazov Republiškega sekretariata za ljudsko obrambo (RSLO) in PŠTO Vzhodnoštajerske pokrajine. Priprave so zajemale ažuriranje pozivov in dopolnjevanje enot TO in drugih struktur obrambe in zaščite, kot so civilna zaščita, center zvez, služba

---

120 Imenovali smo ga še vedno Sekretariat za ljudsko obrambo, kakor se je imenoval pred spremembo obrambne zakonodaje aprila 1991.





opazovanja, obveščanja in alarmiranja (OOA). V obrambne priprave so bila vključena nekatera podjetja, npr. Komunala, Cestno podjetje, Avtobusni promet, ŽTP in Petrol, ki so postavljala barikade na odrejena mesta in zagotavljala druga materialna sredstva za potrebe obrambe občine. Po navodilih RSLO je bila matična dokumentacija vojaških obveznikov razpršena na varnejše lokacije, saj je obstajala nevarnost, da bi jo prevzela skupina oficirjev JLA, ki je bila z namenom, da bi zasegla to dokumentacijo, poslana v vojašnico iz 5. vojaškega območja JLA (prav tam).

Neposredno pred začetkom agresije JLA je prispel ukaz RSLO o mobilizaciji vseh enot TO. Zaradi nevarnosti, da bi skupina oficirjev 5. vojaškega območja Zagreb, prevzela celotno evidenco vojaških obveznikov, je vod TO z orožjem in barikado zavaroval oba vhoda v sekretariat. Zaradi razmer, ki so nastale, smo tretji dan vojne preselili upravni organ za obrambo v zaklonišče v Mojstrski ulici (Gerenčer, 2014b).

Vročanje pozivov je od upravnega organa za obrambne zadeve do posameznega pripadnika, razporejenega v enote TO, potekalo po verižnem sistemu od glavnih do mestnih in vaških kurirjev. Potekalo je v glavnem v nočnih urah. Odziv vpoklicanih je bil zelo dober, saj je bilo do 27. junija mobiliziranih 705 pripadnikov TO (prav tam).

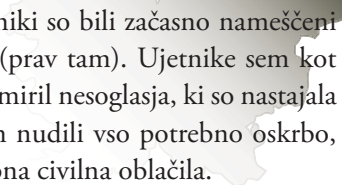
Članom predsedstva in IS je bila za osebno varnost dodeljena osebna oborožitev, ki so jo po končani agresiji predali MORS-u na Igu pri Ljubljani.

### **Aktivnosti OŠCZ Murska Sobota**

Občinski štab Civilne zaščite Murska Sobota je že od začetka leta 1991 izvajal priprave v skladu z navodili nadrejenih. Tako je bilo izvedeno dodatno usposabljanje štabnega voda, katerega naloga je bila mobilizacija enot zaščite in reševanja, oskrba enot in varovanje območij delovanja OŠCZ Murska Sobota, enot CZ in ostalih enot za zaščito in reševanje (Gerenčer, 2014d). Zaradi stopnjevanja pritiska JLA na naše območje s hrvaške strani je bil 27. junija 1991 aktiviran najprej OŠCZ v operativni sestavi, zaradi preteče nevarnosti pa kasneje še v polni sestavi. V nadaljevanju je OŠCZ aktiviral štabni vod, vod prve pomoči CZ, enote za zaklanjanje, gasilsko-tehnični vod, poverjenike CZ v mestu Murska Sobota, poverjenike CZ v 132 naseljih, ekipe prve pomoči CZ v 37 krajevnih skupnostih izven Murske Sobote in gasilske enote po naseljih. Tako je bilo na območju Občine Murska Sobota v pripravljenost čez 600 pripadnikov CZ in članov operativnih sestavov (prav tam).

OŠCZ Murska Sobota je sprejel sklep o izvajanju ukrepa zatemnjevanja za celotno občino in ukrep zaklanjanja za mesto Murska Sobota, kjer je bilo v zakloniščih osnovne zaščite na razpolago 2.500 zakloniščnih mest. Z njimi je upravljala enota za zaklanjanje. Vsa zaklonišča so bila po prvem zračnem napadu na Mursko Sobota, 28. junija 1991 ob 11.55, prvič v zgodovini mesta aktivirana in občani so jih tudi v celoti zasedli. Istega dne sta sledila še dva zračna napada, in sicer ob 17. in 18. uri. Ko je bil zaradi tega poškodovan vojak JLA, je prvo oskrbo ranjencu nudila ekipa prve pomoči CZ (prav tam).

V skladu s konvencijo o pravicah vojnih ujetnikov je OŠCZ skupaj z Rdečim križem Murska Sobota podpiral nameščanje in oskrbo vojnih ujetnikov, v sodelovanju z njim



pa urejanje postopkov za njihovo vračanje na domove. Ujetniki so bili začasno nameščeni v zbirnih centrih v osnovnih šolah v Puconcih in Bogojini (prav tam). Ujetnike sem kot predsednik SO v obeh šolah obiskal in v razgovoru z njimi pomiril nesoglasja, ki so nastajala med njimi. Ob tem je potrebno poudariti, da smo vojakom nudili vso potrebno oskrbo, tako prehrano kot higieno, zagotovili pa smo jim tudi potrebna civilna oblačila.

Posebno nevarnost za mesto je predstavljala vojašnica. Zaradi napetosti med JLA na eni strani in TO ter milico na drugi je poveljnik CZ Občine Murska Sobota odredil znižanje vodostaja v vodnem stolpu. Vodni stolp je bil po podatkih službe za opazovanje in obveščanje tarča orožja v vojašnici, in sicer kot ena pomembnejših točk za povračilne ukrepe v primeru napada na vojašnico. OŠCZ Murska Sobota je preko službe za opazovanje in obveščanje zagotavljal tudi alarmiranje ob morebitnih zračnih in drugih napadih na mesto, pa tudi na ostali del občine (prav tam). Med nadaljevanjem pritiskov JLA je OŠCZ odločil, da je potrebno premestiti enote CZ in gasilce iz Murske Sobote zaradi varnosti in uspešnega delovanja.

Po koncu spopadov je bila 7. julija enoti za zaklanjanje naročena priprava zaklonišč za zaščito pred napadom s kemičnimi sredstvi. 11. julija je OŠCZ preko UO za obrambne zadeve Maribor zagotovil 4.500 zaščitnih mask za zaščito občanov ob morebitnem kemičnem napadu.

Ko je predsedstvo SFRJ 18. julija sprejelo sklep o umiku JLA iz Slovenije, so bile aktivnosti OŠCZ in vseh sodelujočih pri zaščiti in reševanju zaključene, preklican pa je bil tudi ukrep za zaklanjanje in zatemnjevanje.

### **Delovanje upravnih zvez in službe za opazovanje, obveščanje in alarmiranje**

Služba upravnih zvez in službe za opazovanje, obveščanje in alarmiranje so se v letu 1990 že pripravljale na aktivnosti v okviru takratnih finančnih možnosti Občine Murska Sobota. Sistem upravnih zvez je bil opremljen s formacijsko opremo za zveze in kadrovsko dopolnjen ter usposobljen za delo v težjih pogojih dela, pripravljena pa je bila tudi služba OOA, ki so jo sestavljali: občinski center za obveščanje in alarmiranje Murska Sobota (COA), vizualne opazovalnice (VOP) in sistem ter sredstva za alarmiranje. Delo upravnih zvez in službe OOA je vodil in koordiniral načelnik za upravne zveze in službe OOA. Občina Murska Sobota je bila koordinatorka upravnih zvez in služb OOA v Pomurju tudi za občine Gornja Radgona, Lendava in Ljutomer (Gerenčer, 2014a).

Že nekaj mesecev pred plebiscitom, ki je bil 23. decembra 1990, se je čutil pritisk organov JLA in zahteve po raznih podatkih, predvsem o tem, kako je organizirana narodna zaščita, kje so lokacije za te potrebe in kakšne so naše rezerve. Obiskala nas je tudi GINO, generalna inšpekcija zveznega sekretariata za obrambo. Že nekaj tednov pred sprejetjem deklaracije o neodvisnosti, 25. junija 1991, so pričela prihajati razna telefonska sporočila od kolegov iz bivših republik skupne države, ki so se glasila npr.: »...da se Slovenci opametimo,



jer je još vreme «<sup>121</sup> ipd. Ti pritiski so se kasneje še stopnjevali.

Obstaja kronologija ključnih dogodkov, ki jih v tem zapisu ne omenjam, zajela pa je obdobje od 26. junija 1991, ko je bilo uvedeno redno dežurstvo, do 27. oktobra 1991, ko je bilo ukinjeno (Gerenčer, 2014a). Analiza vseh dogodkov kaže, da je bilo posredovanih preko 400 ključnih informacij vsem, ki so bili neposredno udeleženi v osamosvojitveni vojni, tj. TO, OŠCZ, takratnemu vodstvu občine, gasilskim društvom in drugim organizacijam in prebivalcem občine. Osrednjemu centru zvez so zelo koristila tudi sporočila naših radioamaterjev. Ti so uspeli z radijskimi napravami vstopiti v sistem zvez poveljevanja JLA in prestreči marsikatero sporočilo.

## Zaključek

Občina Murska Sobota, v kateri so bile številne obmejne karavle in vojašnica JLA v mestu, je bila glede na obmejno lego med osamosvojitveno vojno zelo izpostavljena. Z dobrim sodelovanjem vseh občinskih struktur, TO, milice in prebivalcev smo uspeli uspešno opraviti naloge, ki nam jih je zastavil čas zgodovinske osamosvojitve. Obžalujemo, da je v bolnišnici umrl vojak JLA, ki so ga zadeli izstrelki jurišnih letal, drugih človeških žrtev pa v Murski Soboti na srečo ni bilo, pa tudi mesto je ostalo nepoškodovano.

Sodelovali smo v pomembnih dogodkih pri nastajanju države Slovenije, neposredno smo doživeli njeno osamosvojitve. Ni nam bilo vseeno, kako bo z nami v teh prelomnih trenutkih, zato smo želeli biti soustvarjalci in doživeti rojstvo slovenske države. Za to se lahko zahvalimo vsem pripadnikom TO, milice, organom CZ, upravnim organom in ostalim občinskim strukturam, predvsem pa potrpežljivim in pogumnim prebivalcem Občine Murska Sobota.

## Viri:

- Gerenčer, Andrej, 1991. Ustna izjava Ernesta Eöryja.
- Gerenčer, Andrej, 2014a. Ustna izjava Štefana Barbariča.
- Gerenčer, Andrej, 2014b. Ustna izjava Stanka Lebarja, sekretarja upravnega organa za obrambo Občine Murska Sobota.
- Gerenčer, Andrej, 2014c. Ustna izjava Ivana Obala, predsednika izvršnega sveta Občine Murska Sobota.
- Gerenčer, Andrej, 2014d. Ustna izjava Stanka Wolfa, načelnika za upravne zveze in službe za OOA.
- Sever, Bela, 1980. Murska Sobota: občina in mesto. Murska Sobota: Pomurska založba.

---

121 Izjava in opis Štefana Barbariča avtorju.